

OPONETNÍ POSUDEK

DISERTAČNÍ PRÁCE: ING.ARCH. MARKÉTA LUKAČOVIČ

TÉMA: PARALELA MEZI KONCEPTEM DÍLA V ARCHITEKTUŘE A HUDBĚ

Předmětem oponentního posudku je zhodnocení a posouzení disertační práce s názvem „Paralela mezi konceptem díla v architektuře a hudbě“. Vypracovala ji k obhajobě ing.arch. Markéta Lukačovič v prosinci 2010 (vydané 2011) na základě pojednání k tématu, které bylo předloženo k posouzení v dubnu 2007. Byl jsem členem posuzující komise a napsal jsem oponentní posudek, který byl uváděn frází: „Architektura a hudba nás vede k podstatě rozsáhlého pohledu – a rád bych řekl i poslechu“ a končil: „Rámec disertační práce musí být uvážení. Vztah vědecké práce a architektonické tvorby lze těžko definovat stejnými prostředky jako u klasického vědeckého přístupu.“

HODNOCENÍ DISERTAČNÍ PRÁCE

1. AKTUÁLNOST TÉMATU

Vztah hudby a architektury byl často citován v historii obou umění, ještě častěji v konkrétním vlivu architektonického prostoru ke vnímání hudby (akustika prostoru), méně častěji ke vnímání prostoru poslechem hudebního díla v porovnání stále většího znehodnocení prostoru těžko snesitelným hlukem. Téma soustředěné k teoretickému pohledu v abstraktním světě kompozice je stále ještě chybějícím článkem v celkovém pohledu vztahů obou umění v jejich slovníku velice blízkém.

2. ZVOLENÁ METODA ZPRACOVÁNÍ

Hovoříme-li u hudby a architektury podobnými slovy, metoda zvolená autorkou hledá spojnicí a základní pravidla pochopení jednotlivých pojmů, které by se měly stát mluvnicí vztahů mezi oběma disciplínami. Definicí základních pojmů se autorka neztrácí v rozsáhlém poli jejich pochopení. Vychází z jasně formulovaných definic.

Cituji:

- „hudba je organizovaný systém zvuků“
- „architektura je dána prostorem, hmotou a tvarem“
- „umělecké dílo je obsažné, konkrétní formou sděluje myšlenku a ideu, vychází z konkrétní doby, místa vzniku, osobnosti umělce, z konkrétní umělecké techniky a působí smyslovou jedinečností“

Ty jsou prvním jasně vyjádřeným přístupem k dalšímu organizovanému postupu teoretickým územím, ve kterém autorka práce nám nedovoluje se ztratit, jak v množství pojmů tak jejich hierarchii.

Úvodní kapitola „Dosavadní propojení“ je pohledem autorky k tématu disertační práce. Je založen na současných příkladech vztahů mezi disciplínami a jejich několika společných parametrech – matematika, geometrie, akustika, prostor, kompozice.

V podstatné části disertační práce „Vztah hudby a architektury z hlediska konceptu díla“, se metodicky organizovaný přístup odehrává v kapitolách vertikálně členěných do tří vrstev. Třetí vrstva je vzhledem

k rozsáhlému obsahu ještě dále rozdělena do dalších kapitol, ve kterých se zbytečně ztrácí orientace mezi podstatným a podrobnějším (změny subjektu, změny objektu, atd.).

Hodnota práce je soustředěna v analytickém přístupu a to nejen ve srovnání obou disciplín, ale i v reakcích autorky, komentářích a často již syntézou, která překračuje meze neosobního „srovnání“. Je pohledem do hloubky, který přináší celé práci další dimenzi. Je škoda, že tyto ryze osobní reakce nejsou dostatečně zdůrazněny ve struktuře textů. Jsou totiž velkou hodnotou nového poznání otevřeného jak dalšímu vývoji, tak polemice, která v sobě skrývá dynamický potenciál vývoje. Ilustrace, v základní verzi práce, umožňují jasnější pohled a postoj autorky. Je škoda, že ilustrace naopak chybí v konečné verzi disertační práce.

Bylo by zajímavé v této souvislosti zajímavé citovat jeden z faktorů - čas, který je podobný v obou disciplínách. Charakterem času je pohyb a dění - jak jednotlivé události a objekty měnící se v čase dokážeme vnímat :

- čas v je hudbě definován pomocí základních časových parametrů hudební kompozice, kterými jsou tempo, hybnost, rytmus, metrum, artikulace a agogika
- čas v architektuře musíme hodnotit ze širšího hlediska, architektura není časovým uměním, ale s časem ji spojuje existence objektu (stavby) a subjektu (uživatele) a trvání a změny prožitku při vnímání tohoto objektu

A závěrem postoj autorky:

....hudební skladba má na rozdíl od architektury jasný časový začátek a konec.....

Další pojetí času, pohyb v prostoru a jeho vnímání, je doprovázeno ilustracemi pohybu ve vile Tugendhat. Přístup k rozsáhlému tématu a metoda práce jsou základními prvky posouzení hodnot obsahu disertační práce a dalších vývojových možností studia vztahu hudby a architektury.

3. SPLNĚNÍ STANOVENÝCH CÍLŮ

Záměry a cíle disertační práce jsou:

- teoretické úvahy o paralele mezi hudbou a architekturou – postavit vedle sebe zdánlivě nesrovnatelné, tedy hudební prostor versus architektonický prostor
- konečným cílem je ověřit závěry teoretických úvah v praktickém experimentu, v analýze hudebního díla z hlediska jeho působení na posluchače, jeho převedení do architektury a získání stejného nebo podobného účinku.

Disertační práce je soustředěna na oblast kompozičního postupu v tvorbě hudebního díla a jeho přenesení – aplikace do architektonického projektu a praktickým experimentem jedné z jeho forem - teoretického prostoru, prostoru jasně uvedeného autorkou, prostoru nezabydleném a bez návaznosti na místo.

Definované cíle jsou rozsáhle studovány v analytickém pojetí parametrů obou disciplín a doplněny s postojem autorky (bod 2, metoda zpracování).

Stanovené cíle disertační práce jsou tímto splněny. Navíc je práce vhodným východiskem pro bádání v oblasti vztahů mezi hudbou a architekturou.

4. PŮVODNÍ VÝSLEDKY ŘEŠENÍ VĚDECKÉHO PROBLÉMU

Výsledek praktického experimentu je příkladem vztahů přenesených parametrů, podobných jak v jejich pojmech tak v jejich uplatnění. Je zajímavé, že teoretický prostor není konečným vyjádřením architektury. Takový stav nastane až jeho „zabydlením“. Naopak obě disciplíny se znovu ztotožňují v síle vjemů, které mohou vyvolávat a v tom je potenciál jejich vzájemného přiblížení, nikoliv pouhých paralel. Při této příležitosti je zajímavé zmínit a srovnávat prostor teoretický a prostor zabydlený - pavilon v Barceloně a vila Tugendhat v Brně – díla ze stejného období tvorby Miese van der Rohe.

5. VÝZNAM PRÁCE PRO DALŠÍ ROZVOJ VĚDNÍHO OBORU A PRAXE

Disertační práce otvírá cestu k vývoji svých dvou základních cílů a to z hlediska konceptu a jeho ověření v praktickém experimentu, jak v rámci architektury tak hudby. V architektonickém projektu a hudební partituru uvažujeme nejprve v abstraktní formě grafického vyjádření a poté v reálném světě. Zajímavé je rozdílné vyjádření v realitě světa, kde praktický experiment přináší odpověď na možnost prodloužení architektonického projektu zabydlení, míry použití architektury a vlivu času. Společná cesta v realizaci obou disciplín se potom znovu objevuje v hodnocení výsledku, vjemy, zažitím, i když formy jejich realizace jsou podstatně rozdílné.

V tomto můžeme hodnotit potenciál předložené práce jako „provokaci“ či inspiraci k dalšímu studiu a vývoji splynutí obou uměleckých disciplín a dvou paralel v jedno nedělitelné dílo, kdy jedno bez druhého nemůže existovat. Zajímavým příkladem je švýcarský pavilon „Dřevo a zvuk“ v Hannoveru od Petera Zumthora.

6. FORMÁLNÍ ÚPRAVA DISERTAČNÍ PRÁCE

Rozsáhlé dílo není soustředěno jen na textovou část. Ilustrace a jejich komentář jsou nezbytnou částí celkové práce, které bohužel chybějí v konečné verzidizertační práce.

Vyjádření hudby v konkrétním příkladu nahrávek CD zvýhodňuje svět hudby vůči architektuře a pohybu v prostoru. Nahrávka procházení prostorem v zobrazena v systému 3D by využila dnešní technické možnosti.

7. JEDNOZNAČNÉ STANOVISKO K DOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ

Celkový přístup k problematice nezůstává jen rozsáhlým pohledem, ale přináší přesné a nečekané reakce a stanoviska autorky k jednotlivým částem řešeného tématu.

Zvolená struktura práce otvírá další možnosti vývoje, nejen v trase cílů doktorské práce, ale i v jejich začlenění do konkrétního světa, spojení obou disciplín v novém pojetí koncepce vnímání prostoru. Takto se otvírá hodnota disertační práce již zralého přístupu autorky k tématice a jejímu obsahu.

DISERTAČNÍ PRÁCI DOPORUČUJI K OBHAJOBĚ.

Prof.ing.arch. Ivan Koleček, architekt VUT, SIA, FAS, oponent disertační práce
Lausanne, 5.2.2012